

Etelä-Savon JTF-suunnitelma

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö 14.03.2022 § 31
89/15.03.00/2022

Valmistelija

Sanna Poutamo, sp. sanna.poutamo@esavo.fi

Päätösehdotus

Esittelijä: Kehittämisohtaja Merja Olenius

Sihteeristö esittää, että maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyy Etelä-Savon JTF-suunnitelman.

Päätös

Sihteeristö esittää, että maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyy Etelä-Savon JTF-suunnitelman.

Selostus

JTF:llä vastataan vähähiilisen siirtymän aiheuttamiin sosioekonomisiin ja ympäristöllisiin haittavaikutuksiin työllisyyden ja kestävien aluetalouksien turvaamiseksi. Suomessa JTF-valmistelun perusta on hallitusohjelman kirjaus turpeen energiakäytön puolittamisesta 2030 loppuun mennessä. Turvetoimiala työllistää Suomessa noin 2 500 henkilötyövuotta. Toimialan huomattavan supistumisen välittömät ja välilliset haittavaikutukset aluetalouksiin ja työllisyyteen ovat merkittäviä, joihin JTF:n tehtävänä on vastata alue- ja rakennepoliittikan toimenpitein elinkeinojen monipuolistamiseksi ja työvoiman sopeuttamiseksi.

JTF-asetuksen mukaan rahastolla edistetään yhtä ainoaa erityistavoitetta, joka on antaa alueille ja ihmisille mahdollisuuden käsitellä sosiaalisia, työllisyyteen liittyviä, taloudellisia ja ympäristöön liittyviä haittavaikutuksia (artikla 2), jotka ovat Suomessa hallitusohjelman kirjauksen mukaisen turpeen energiakäytön puolittamisen seurauksia. Em. on ainoa komission hyväksymä poliittinen sitoumus Suomen JTF-ohjelman valmistelun perustaksi. JTF-asetuksen artikla 8 toimet ovat käytössä, mutta siirtymäsuunnitelmiin valittavilla toimilla tulee olla selkeä ja perusteltu yhteys edellä mainittuihin tavoitteisiin. JTF-rahastosta tuetaan vain toimia, jotka liittyvät suoraan sen 2-artiklassa vahvistettuun erityistavoitteeseen ja joilla edistetään alueellisten oikeudenmukaista siirtymää koskevien suunnitelmien täytäntöönpanoa (artikla 8).

JTF-toimien kohdealuetta ei rajata turvealueisiin. Oleellista on, että toimenpiteiden hyöty suuntautuu ahdinkoon joutuneen turvetoimialan välittömien ja välillisten haittojen vaikutusalueeseen, joka voi olla haittavaikutusten laajuudesta ja luonteesta riippuen maantieteellisesti suhteellisen laajakin. Elinkeinojen monipuolistamisen toimenpiteet kohdistuvat pääosin turvetoimialan ulkopuolisille sektoreille maakunnan älykkään erikoistumisen strategian mukaisesti.

JTF-suunnitelmien tulee olla linjassa kansallisten ilmastosuunnitelmien, kuten ilmasto- ja energiastrategian ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmien, kanssa. Horisontaalisena periaatteena noudatetaan mm. 'do no significant harm' -periaatta. JTF toimenpiteillä ei saa aiheuttaa merkittävää haittaa mm. luonnolle, ilmastolle, vesistöille tai ympäristölle, joten JTF-toimet luetaan automaattisesti 100 %:n ilmastotoimiksi. JTF- toimilta ei edellytetä erikseen päästövähennystavoitteita.

Siirtymäsuunnitelmia on valmisteltu maakunnissa tiiviisti helmikuusta lähtien. JTF-rahoituksen (644 milj. euroa kansallinen rahoitusosuus mukaan lukien käyvin hinnoin) aluejako sovittiin talouspoliittisessa valiokunnassa 30.9.2021.

Kestävän kasvun ministerityöryhmä on joulukuussa 2021 linjannut linjaa oikeudenmukaisen siirtymän rahaston alueellisten suunnitelmien valmistelua seuraavasti:

JTF:llä vastataan vähähiilisen siirtymän aiheuttamiin sosioekonomisiin ja ympäristöllisiin haittavaikutuksiin työllisyyden ja kestävien aluetalouksien turvaamiseksi.

Turpeen energiakäytön alasajon välittömät ja välilliset haittavaikutukset aluetalouksiin ja työllisyyteen ovat merkittäviä. Oikeudenmukaisen vähähiiliseen talouteen siirtymän tukemiseksi suunnitelmissa tulee korostaa elinkeinojen monipuolistamista ja toimialan työvoiman sopeuttamista.

JTF-asetuksen artikla 8 toimet ovat käytössä, mutta siirtymäsuunnitelmiin valittavilla toimilla tulee olla selkeä ja perusteltu yhteys edellä mainittuihin tavoitteisiin. Myös toimien tuloksellisuuden seurantaan tulee kiinnittää erityisesti huomiota.

Turvetta korvaavat energia- ja lämpölaitosten investoinnit rahoitetaan oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin (JTS) pilareista 11 (InvestEU) ja 111 (julkisen sektorin lainaväline). Elinkeinojen monipuolistamisen toimenpiteissä tulee huomioida maakunnan älykkään erikoistumisen strategissa esitetty kehittämispotentiaali, erityisesti vihreän talouden työpaikat ja vihreän teknologian uudet ratkaisut ja niiden mukanaan tuomat uudet liiketoimintamahdollisuudet.

Työvoiman uudelleen koulutuksen ja -työllistämisen toimenpiteet tulee suunnata ensisijaisesti turvesektorilta työttömiksi jääneisiin ja sektorin työttömyysuhanalaisiin, erityiskohderyhmänä nuoret.

Myös turvesektorin tarpeet tulee huomioida valmistelussa. Turveyrittäjien osaamista ja valmiuksia kehitetään esimerkiksi puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi.

Turvetuotannosta poistuvia alueita kunnostetaan, ennallistetaan ja käyttötarkoitusta muutetaan ympäristö- ja päästövaikutusten vähentämiseksi sekä elinkeinojen monipuolistamiseksi.

Maakuntien liittoja on pyydetty jatkovalmistelemaan ja viimeistelemään alueelliset siirtymäsuunnitelmat yhteistyössä ELY-keskusten kanssa. Tavoitteena on maakuntaliittojen yhtäaikainen laadukkaiden suunnitelmien toimittaminen komissioon maaliskuun 2022 loppuun mennessä käsittelyprosessin käynnistämiseksi.